

DOI 10.26886/2520-7474.2(60)2024.3

UDC: 378.091.3:37.091.12.011.3–051]:78

**PEDAGOGICAL CONDITIONS OF FORMATION OF STYLE OF
PEDAGOGICAL COMMUNICATION OF FUTURE MUSIC TEACHERS IN
THE PROCESS WORKING WITH THE CHOIR**

Wang Yinan, Postgraduate student

<http://orcid.org/0000-0002-9117-8212>

e-mail: liudastepanova@gmail.com

Dragomanov Ukraine State University, Kyiv, Ukraine

The article updates the significance of the formation of an individual style of pedagogical communication for a future music teacher. The pedagogical orientation of the professional training of future teachers of musical art is emphasized, in which a significant place is given to conducting and choral training, which determines and specifies their work with the choir. As a result of the analysis of the scientific literature, the views of modern researchers regarding the pedagogical conditions of the professional training of future teachers of art disciplines are summarized. The author's understanding of the pedagogical communication of future music teachers in the process of working with the choir is presented. Pedagogical conditions that ensure the effectiveness of the formation of the pedagogical communication style of future music teachers in the process of working with the choir have been determined. To determine the effective pedagogical conditions for the formation of the style of pedagogical communication, the methods of scientific and theoretical analysis and generalization are applied.

Keywords: *future music teachers, pedagogical conditions, style of pedagogical communication, communication, creative interaction, conducting and choral training.*

Аспірантка Ван Їнань. Педагогічні умови формування стилю педагогічного спілкування майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі роботи з хором / Український державний університет імені Михайла Драгоманова, Україна, Київ

У статті актуалізовано значення для майбутнього вчителя музичного мистецтва формування індивідуального стилю педагогічного спілкування. Акцентовано педагогічну спрямованість фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва, у якій чільне місце відводиться диригентсько-хоровій підготовці, що зумовлює і специфіку їх роботи з хором. У результаті аналізу наукової літератури узагальнено погляди сучасних дослідників щодо педагогічних умов фахової підготовки майбутніх учителів мистецьких дисциплін. Подано авторське розуміння педагогічного спілкування майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі роботи з хором. Визначено педагогічні умови, які забезпечують ефективність формування стилю педагогічного спілкування майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі роботи з хором. Для визначення ефективних педагогічних умов формування стилю педагогічного спілкування, застосовано методи науково-теоретичного аналізу та узагальнення.

Ключові слова: *майбутні учителі музичного мистецтва, педагогічні умови, стиль педагогічного спілкування, комунікація, творча взаємодія, диригентсько-хорова підготовка.*

Вступ. Підготовка майбутніх учителів, у тому числі й учителів музичного мистецтва, для сучасної школи передбачає пошук нових підходів з метою забезпечення нового рівня якості: сучасний вчитель має бути яскравою творчою індивідуальністю зі сформованим власним

стилем діяльності, що «забезпечує максимальну реалізацію творчих потенцій особистості педагога» [1].

Саме індивідуальність, як зазначають вчені, виявляє творчу самобутність особистості та зумовлює її власний стиль у будь-якій сфері діяльності [10]. Щодо розвитку творчої індивідуальності, найважливіше місце вчені відводять саморозвитку особистості. Цьому сприяє усвідомлення і прийняття себе як творчої індивідуальності, здатної визначити і, знову ж таки, усвідомити власні якості, які потребують корекції та удосконалення.

Для здійснення такої роботи щодо самовдосконалення, необхідно оволодіти вміннями ставити відповідні завдання і віднаходити шляхи їх реалізації, відкриваючи нові засоби і методи їх вирішення за допомогою постійного набуття нових знань, умінь навичок. Адже успішність у обраній сфері діяльності забезпечується усвідомленням особистістю необхідності безперервного розвитку з метою досягнення нових акме-вершин.

Індивідуальний стиль педагогічної діяльності включає поняття іміджу сучасного вчителя та його власного стилю спілкування. Для майбутніх учителів музичного мистецтва стиль педагогічного спілкування виступає одним із найпотужніших факторів успішної роботи з хором, а його формування набуває на сучасному етапі реформування освіти особливого значення у процесі фахової підготовки.

Аналіз останніх джерел із проблеми. Як показує аналіз літератури, педагогічне спілкування є однією з центральних проблем у колі сучасних наукових досліджень.

Педагогічне спілкування як діалог розглядає І. Гайдаржи. Як складову іміджу сучасного вчителя музичного мистецтва стиль педагогічного спілкування розглядали Є. Проворова, О. Реброва та ін. Навички спілкування як складову фахової підготовки диригента-

хормейстера розглядала О. Сіненко. Формування індивідуального стилю педагогічного спілкування у майбутніх учителів висвітлено в дослідженні Г. Мешко. Особливості фахової – диригентсько-хорової, вокально-хорової – підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва представлено у працях українських вчених та китайських дослідників, зокрема, Л. Бірюкової, А. Болгарського, Вей Лімін, Лінь Є, П. Ковалика, А. Козир, І. Хомич, Чжан Лу.

Різні позиції щодо визначення і розуміння педагогічних умов, які забезпечують ефективність підготовки майбутніх фахівців, розкрито в дослідженнях О. Горбенко, В. Степанова, Н. Теличко та інших науковців. Педагогічні умови, що уможливають досягнення результативності навчання мистецтва запропоновані Г. Падалкою.

Мета статті – розглянути сутність базових понять, узагальнити погляди українських науковців стосовно педагогічних умов сучасної фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва та визначити педагогічні умови, які необхідні для забезпечення ефективності процесу формування стилю педагогічного спілкування майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі роботи з хором.

Виклад основного матеріалу. Специфіка фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва зумовлюється педагогічною спрямованістю і багатовекторністю творчої діяльності. Необхідно зазначити, що професія вчителя музичного мистецтва вважається однією з найбільш інтегрованих і різнобічних за видами творчої діяльності, оскільки включає функції мистецтвознавця, режисера та звукорежисера, виконавця (вокаліста та інструменталіста), диригента, в тому числі, диригента-хормейстера (зокрема, керівника дитячого хорового колективу). У контексті нашого дослідження розглядаємо діяльність майбутніх учителів музики у процесі роботи з хором.

Специфіка роботи диригента-хормейстера передбачає наявність професійних якостей зі сформованими навичками роботи з хором колективом під час репетицій і під час концертного виконання (в ході позакласної діяльності та в межах позашкільної освіти), а також включає навички хорової роботи в класі – безпосередньо на уроці. Диригентська діяльність являє собою «постійний процес комунікацій» (О. Сіненко), що передбачає постійні взаємні психічні контакти, складається з обміну інформацією, здійснюється на основі взаємовпливу на психологічному рівні. У зв'язку з цим виникає необхідність звернутися до змісту поняття «комунікація».

У довідниковій літературі «комунікація» (від лат. *communicato*) в перекладі означає «спілкування». Зокрема, у Сучасному тлумачному психологічному словнику «комунікація» визначається як поняття, близьке до поняття спілкування, але розширене. Це зв'язок, у ході якого відбувається обмін інформацією між системами в живій і неживій природі» [14, с. 207]. До того ж, зазначається у цьому словнику, комунікаційні процеси класифікуються також: «1) за типом відносин між учасниками – комунікація міжособистісна, публічна, масова; 2) за засобами 2) за засобами – комунікація мовна (писемна й усна), паралінгвістична (жест, міміка, мелодія), матеріально-знакова (продукти виробництва, образотворчого мистецтва та ін.)» [14, с. 208].

Вищезазначене дає підстави науковцям розглядати поняття «комунікація» і «спілкування» як тотожні». На основі проведеного аналізу філософських концепцій, висунутих зарубіжними філософами, А. Зайцева зауважує, що процес спілкування «передбачає процес взаємотворчості суб'єктів взаємодії, досягнення між ними більш високого рівня співчуття, співучасті, співпереживання, взаєморозуміння», а «онтологічний зміст категорії «комунікація»

розглядає «у площині діалогу, де найповніше реалізуються принципи суб'єктності, взаємної цінності, взаємоповаги, співпраці» [7, с. 29].

У широкому значенні поняття «спілкування», зауважує вчена, розуміється «як комунікація, як процес взаємозв'язку, взаємодії суспільних об'єктів (класів, груп, особистостей), в якому відбувається обмін інтелектуальною і матеріальною діяльністю, інформацією, досвідом, здібностями, уміннями і навичками, а також результатами діяльності» [7, с. 29]. Екстраполюючи ці положення у мистецько-освітній процес А. Зайцева зазначає, що «спілкування виступає у двох взаємопов'язаних формах: формі передачі інформації і формі залучення до участі у загальній (мистецькій) діяльності ... Основною функцією спілкування-комунікації стає зміна одним суб'єктом намірів, поглядів, дій, поведінки іншого у своїх інтересах, тобто, взаєморозуміння» [7, с. 29].

Науковці, які розводять означені поняття, теж не одностайні: одні доводять, що спілкування – поняття ширше, ніж комунікація (якщо розглядати останню у вузькому значенні, що характеризує «суто технічний, або технологічно-інформаційний аспект»). інші – що спілкування – це лише одна з форм комунікативної діяльності (стосується тільки специфічно людської діяльності, спрямованої «на встановлення і підтримання взаємозв'язку і взаємодії між людьми, та здійснюються, в першу чергу, за допомогою мови» [8, с. 6], так звана соціальна комунікація, що здійснюється на вербальному рівні.

Нам близька позиція А. Зайцевої щодо спілкування як взаємотворчості суб'єктів взаємодії, що необхідне у творчій діяльності диригента як керівника хорового колективу. Проте, на нашу думку, успішність роботи учителів музичного мистецтва з хором залежить від стилю педагогічного спілкування, яке є діалогічним і творчим. Діалогічне спілкування – «складний багатогранний процес, що охоплює взаємодію

суб'єктів, обмін інформацією між ними, виникнення і ствердження близької для обох учасників позиції, вираження ставлення один до одного, взаємовплив та взаєморозуміння» [12, с. 62–63].

Творче – спрямоване «на створення творчого продукту, і охоплює майже всі відомі види спілкування, в першу чергу: когнітивне, мотиваційне, діяльнісне, кондиційне, соціальне» [4, с. 44]. Показником ефективності хорошої роботи є творчий успіх, який є бажаним результатом спільної творчої взаємодії учителів музичного мистецтва і хористів.

Отже, розуміємо педагогічне спілкування майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі роботи з хором як «одну з форм комунікативної діяльності, спрямованої на встановлення творчої взаємодії між учасниками означеного процесу, результатом і показником ефективності якого є творчий продукт» [4, с. 46].

Обґрунтовуючи педагогічні умови формування стилю педагогічного спілкування вважаємо за необхідне звернути окрему увагу на категорію художності стосовно творчої діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва. Нагадаємо, що мистецтво вважається другою назвою художньої творчості, а також розглядається як « засіб художнього спілкування, яке, в свою чергу, розуміється в межах інтелектуально-емоційного творчого зв'язку між автором та реципієнтом у процесі передачі художньої інформації (А. Зайцева). А художню творчість науковці розглядають як синкретичну єдність наступних видів діяльності, а саме: пізнавальної, ціннісно-орієнтаційної, перетворювальної, комунікативної; як найвищу форму естетичної діяльності; як засіб самовираження і розвитку.

Як свідчать дослідження О. Ребрової, вчителям мистецьких дисциплін притаманний особливий тип ментальності – «художньо-педагогічний» [11]. Вважаємо, що вчителям музичного мистецтва

необхідно використовувати художній стиль мовлення у процесі роботи з хором, який застосовується у культурі та освіті, творчій діяльності, різних видах мистецтва, і впливає на формування індивідуального стилю. Тому формуючи стиль педагогічного спілкування учителя музичного мистецтва з хором, потрібно враховувати, що художній стиль мовлення активізує процес передачі знань, переконань, досвіду, культури від вчителя до учнів.

На ефективність творчої взаємодії вчителям музичного мистецтва з учнями впливає культура професійного педагогічного спілкування, яка передбачає повноцінність сприймання інформації через розуміння змісту і ходу думок – взаєморозуміння, що зумовлює реалізацію спільних цілей, коректність, емоційне забарвлення, толерантність у процесі спілкування. Культура професійного педагогічного спілкування залежить, в свою чергу, від мовної культури.

Майбутньому вчителю музичного мистецтва необхідно оволодіти і майстерно оперувати музичною термінологією, щоб грамотно давати вказівки виконавського плану. Культура мови сприяє організації роботи колективу. Від неї залежить ефективність пояснень, бесід, постановки завдань; яскравість розповіді, якість роботи над літературним текстом. До її важливих характеристик відносять: «змістовність, логічність, точність, ясність, стислість, простоту та емоційну виразність, образність, барвистість мовлення» [6, с. 70].

Цікавою, на наш погляд, є думка Н. Голярдик і Л. Дикої про те, що педагогічне спілкування – це «систем соціально-психологічної взаємодії між викладачем та студентом, спрямована на створення оптимальних соціально-психологічних умов для спільної діяльності» [6, с. 67]. Отже, визначення оптимальних педагогічних умов для формування стилю педагогічного спілкування майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі роботи з хором, який має відзначатися індивідуальністю,

умінням встановлювати контакт (вербальний і невербальний), умінням досягати творчої взаємодії, набуває особливого значення.

Під педагогічними умовами зазвичай розуміються заходи педагогічного впливу, необхідні фактори, чинники, які уможливають формування певного феномена, хоча у тлумаченні цього поняття науковцями існують деякі розбіжності. Зазначимо, що ми погоджуємося з поглядами Г. Падалки, і під педагогічними умовами розуміємо спеціально створені обставини, що забезпечують результативність формування стилю педагогічного спілкування майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі роботи з хором.

Потрібно зауважити, багатовекторність, про що йшлося вище, стосується не тільки фахової підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва, а й безпосередньо діяльності керівника хору, якій притаманна багатофункціональність. Так, розглядаючи тенденції сучасного хорового мистецтва щодо художньо-стильового синтезу, Є. Бондар визначає нові можливості стосовно реалізації диригента як керівника хорового колективу.

Вчена, зокрема, зазначає, що диригент виконує функції не тільки хормейстера, а й «співтворця проекту», сучасний диригент «виявляє себе не лише як диригент-хормейстер, але й як організатор, менеджер, медійний лідер, музичний режисер», вказує на сучасні «рівні диригентської співтворчості: диригент – композитор, диригент – звукорежисер, диригент – режисер, диригент – сценарист, диригент – хореограф» [3, с. 13].

Ураховуючи, що основним видом діяльності на уроці музичного мистецтва є співацька діяльність, а хоровий спів є однією з найдоступніших форм художньої діяльності, яка сприяє гармонійному розвитку учнів, логічно припустити, що диригентсько-хорова підготовка є

однією з найважливіших складових фахової підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва.

Диригентсько-хорову підготовку, яка забезпечує готовність майбутніх учителів музичного мистецтва до роботи з хором, визначає стрижневим компонентом фахової підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва Л. Бірюкова. Орієнтуючись на основні напрямки означеної діяльності керівника хору (технічний, педагогічний та творчий), дослідниця окреслює психолого-педагогічні умови, які повинні розкрити особистість майбутнього фахівця: «розвиток загальномузичних та спеціальних здібностей керівника хору на основі музичності як психологічного явища, диференціацію та активізацію музичних здібностей у диригентсько-хорову діяльність; застосування індивідуалізації навчання на вироблення власного стилю диригентсько-хорової діяльності...; орієнтацію навчального процесу студентів до самостійної пошукової діяльності, спрямованої на реалізацію професійних знань, умінь та навичок у практику хорового розвитку школярів...; забезпечення інтегративних зв'язків компонентів підготовки майбутніх керівників хору...; спрямованість навчального процесу за рахунок репертуарного забезпечення учнів з урахуванням вікових особливостей [2, с. 7].

Робота майбутніх учителів музичного мистецтва з хором, як зазначалося вище, передбачає творчу співпрацю, обмін інформацією, взаємовплив і взаємодію, які інтегруючись, утворюють «професійне комунікативне середовище»(О. Сіненко).

На створення відповідного середовища звертає увагу і Є. Проворова, розглядаючи педагогічні умови формування комунікативної компетентості вчителя музики та організації методичної підготовки майбутнього вчителя музики. Успішність останньої, на думку науковиці, забезпечує «спонукання студентів до креативного

самовираження в інноваційній музично-педагогічній діяльності шляхом створення професійно праксеологічно-зорієнтованого середовища» [9, с. 344].

Також, науковці відзначають важливість професійного педагогічного спілкування викладача зі студентами як під час занять, так і поза ними, яке має бути спрямоване на створення сприятливого психологічного клімату. Адже саме педагогічне спілкування впливає на створення сприятливої атмосфери, яка забезпечує «взаємопізнання» учасників педагогічної взаємодії, створює можливість «позитивних змін особистості викладача; розвитку особистості студента, оволодіння ним знаннями й уміннями, необхідними для становлення майбутнього фахівця» [6, с. 71]. Загальне ставлення викладача до власної професійної діяльності, до студентів, що становить, на думку деяких дослідників, основу стилю спілкування (Н. Голярдик і Л. Дикої) виявляється у вербальному спілкуванні.

Педагоги-практики, зокрема Г. Варганич [5], також великого значення у процесі роботи з хором надають вербальному спілкуванню. Адже саме вербальне спілкування сприяє встановленню особистісного контакту між студентом і викладачем, яке доповнюється відповідною мімікою, переконливою інтонацією, оптимізує їх взаємодію.

Думки багатьох науковців, які досліджували питання комунікативності майбутніх учителів музичного мистецтва, зокрема, Є. Проворової, А. Зайцевої, збігаються і щодо необхідності створення умов, які активізують взаємодію учасників музично-педагогічної діяльності через впровадження інтерактивного навчання.

Як процес і результат взаємодії навчальних компонентів освітнього процесу розглядається науковцями інтеграція [15]. Саме інтегрованість змісту освіти вважається однією з найважливіших умов всебічного гармонійного розвитку особистості та реалізації освітньої

мети – успішності в обраній професії, яка передбачає, зокрема, формування підприємницької поведінки, що також важливо у роботі з хором.

Ураховуючи вищевикладене, ефективними умовами процесу формування стилю педагогічного спілкування майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі роботи з хором вважаємо: застосування інноваційних форм і методів навчання, в тому числі інтерактивних; створення професійного музично-творчого середовища для повного самовираження і самоствердження студента у процесі диригентсько-хорової діяльності; забезпечення інтегративних міжкафедральних зв'язків у процесі навчання.

Висновки. Підсумовуючи, зазначимо, що на основі аналізу наукових джерел з'ясовано сутність понять «комунікація» і «спілкування»; розкрито зміст поняття «педагогічне спілкування майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі роботи з хором»; акцентовано важливість диригентсько-хорової підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва як складової їх фахової підготовки; окреслено розуміння педагогічних умов як спеціально створених обставин, що забезпечують результативність навчального процесу; узагальнено погляди сучасних дослідників щодо педагогічних умов фахової підготовки майбутніх учителів мистецьких дисциплін. В результаті – визначено педагогічні умови формування стилю педагогічного спілкування майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі роботи з хором. Подальші наукові розвідки спрямуємо на розробку методики формування стилю педагогічного спілкування майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі роботи з хором.

Література:

1. Андрощук Л. Місце творчості в процесі поетапного формування індивідуального стилю діяльності майбутнього вчителя хореографії. URL:

https://library.udpu.edu.ua/library_files/psuh_pedagog_probl_silsk_shkolu/29/visnuk_2.pdf

2. Бірюкова Л. А. (2007). Психолого-педагогічні умови підготовки керівника хору в системі вищої музично-педагогічної освіти. Автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: 13.00.02. Київ. 18 с.

3. Бондар Є. (2020). Феномен художньо-стильового синтезу в сучасній хоровій творчості: виконавський аспект. *Синтез мистецтв у сучасних соціокультурних процесах*: Зб. тез доповідей Міжнар. наук. конф. Київ. С. 11-13.

4. Ван Їнань. (2023). Специфіка педагогічного спілкування майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі роботи з хором. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка. Серія: Педагогічні науки*. Вип. 19 (175). Чернігів: НУЧК. С.43-48.

5. Варганич Г. О. (2018). Вербальне спілкування диригента з хором – основний засіб їх взаємодії у процесі диригентської діяльності. *Наукові записки кафедри педагогіки*. Харків. Вип. 42. С. 49-55.

6. Голярдик Н. А., Дика Л. Л. (2014). Педагогічне спілкування як фактор взаємодії викладача і студентів у вищих навчальних закладах. *Зб. наук. праць національної академії державної прикордонної служби України. Серія: Педагогічні та психологічні науки*. № 2(71). С. 64-73.

7. Зайцева А.В. (2019). Формування художньо-комунікативної культури майбутнього викладача мистецьких дисциплін у контексті педагогічних інновацій. *Сучасна мистецька освіта*: матеріали III Міжнар. наук.-практ. читань пам'яті академіка Анатолія Авдієвського.

Випуск III /Укл.: доктор пед. наук, проф. А. В. Козир. К.: НПУ імені М. П. Драгоманова. С. 56-59.

8. Прищак М. Д. (2010). Комунікація, спілкування, комунікативність: категоріальний аналіз. *Вісник Вінницького політехнічного інституту*. № 2. С. 5–8.

9. Проворова Є.М. (2018). Теорія і практика методичної підготовки майбутнього вчителя музики на засадах праксеологічного підходу. Автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра пед. наук.13.00.02. Київ. 40 с.

10. Психологія: Підручник (2000). Ю. Л. Трофімов, та ін.; за ред. Ю. Л. Трофімова, - 2-ге вид. К.: Либідь. 264 с.

11. Реброва О. Імідж та індивідуальний стиль вчителя музики в конетксті педагогічної ментальності. URL: <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/548>

12. Рудницька О. П. (2005). Педагогіка: загальна та мистецька: навч. посіб. Тернопіль: Навчальна книга. Богдан. 360 с.

13. Шапар В. Б. (2007). Сучасний тлумачний психологічний словник. Х.: Прапо, 640 с.

14. Lyubov Kanishevskya, Olena Matviienko, Liudmyla Pankiv, Lyudmila Pet'ko, Liudmyla Stepanova, Viktoria Ragozina, Ruslana Soichuk. (2020). Innovations in arts and cultural education: Entrepreneurial aspect. *Journal of Entrepreneurship Education (JEE)*. (USA). 23(1). <https://www.abacademies.org/articles/Innovations-in-arts-and-cultural-education-1528-2651-23-1-518.pdf>

References:

1. Androshchuk L. Mistse tvorchosti v protsesi poetapnoho formuvannia indyvidualnoho styliu diialnosti maibutnoho vchytelia khoreohrafii. URL:

https://library.udpu.edu.ua/library_files/psuh_pedagog_probl_silsk_shkolu/29/visnuk_2.pdf

2. Biriukova L. A. (2007). Psykholoho-pedahohichni umovy pidhotovky kerivnyka khoru v systemi vyshchoi muzychno-pedahohichnoi osvity. Avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. ped. nauk: 13.00.02. Kyiv. 18 s.

3. Bondar Ye. (2020). Fenomen khudozhno-stylovoho syntezy v suchasni khorovii tvorchosti: vykonavskiy aspekt. Syntez mystetstv u suchasnykh sotsiokulturnykh protsesakh: Zb. tez dopovidei Mizhnar. nauk. konf. Kyiv. S. 11-13.

4. Van Yinan. (2023). Spetsyfika pedahohichnoho spilkuвання maibutnykh uchyteliv muzychnoho mystetstva u protsesi roboty z khorom. Visnyk Natsionalnoho universytetu «Chernihivskiy kolehium» imeni T.H. Shevchenka. Seriya: Pedahohichni nauky. Vyp. 19 (175). Chernihiv: NUChK. S.43-48.

5. Varhanych H. O. (2018). Verbalne spilkuвання dyryhenta z khorom – osnovnyi zasib yikh vzaiemodii u protsesi dyryhentskoi diialnosti. Naukovi zapysky kafedry pedahohiky. Kharkiv. Vyp. 42. S. 49-55.

6. Holiardyk N. A., Dyka L. L. (2014). Pedahohichne spilkuвання yak faktor vzaiemodii vykladacha i studentiv u vyshchykh navchalnykh zakladakh. Zb. nauk. prats natsionalnoi akademii derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy. Seriya: Pedahohichni ta psykholohichni nauky. № 2(71). S. 64-73.

7. Zaitseva A.V. (2019). Formuvannya khudozhno-komunikatyvnoi kultury maibutnoho vykladacha mystetskykh dystsyplin u konteksti pedahohichnykh innovatsii. Suchasna mystetska osvita: materialy III Mizhnar. nauk.-prakt. chytan pamiati akademika Anatoliia Avdiievskoho. Vypusk III /Ukl.: doktor ped. nauk, prof. A. V. Kozyr. K.: NPU imeni M. P. Drahomanova. S. 56-59.

8. Pryshchak M. D. (2010). Komunikatsiia, spilkuвання, komunikatyvnist: katehorialnyi analiz. Visnyk Vinnytskoho politekhnichnoho instytutu. № 2. S. 5–8.

9. Provorova Ye.M. (2018). Teoriia i praktyka metodychnoi pidhotovky maibutnoho vchytelia muzyky na zasadakh prakseolohichnoho pidkhodu. Avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia d-ra ped. nauk.13.00.02. Kyiv. 40s.

10. Psykholohiia: Pidruchnyk (2000). / Yu. L. Trofimov, ta in.; za red. Yu. L. Trofimova, - 2-he vyd. K.: Lybid. 264 s.

11. Rebrova, O. Imidzh ta individualnyi styl vchytelia muzyky v konetksti pedahohichnoi mentalnosti [Image and individual style of a music teacher in the context of pedagogical mentality]. Retrieved from <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/548>

12. Rudnytska, O. P. (2005) Pedahohika: zahalna ta mystetska: navchalny posibnyk [Pedagogy: general and artistic: *textbook*]. Ternopil, Ukraine: Navchalna knyha.

13. Shapar V. B. (2007). Suchasnyi tлумachnyi psykholohichnyi slovnyk. X.: Prapo, 640 s.

14. Lyubov Kanishevska, Olena Matviienko, Liudmyla Pankiv, Lyudmila Pet'ko, Liudmyla Stepanova, Viktoria Ragozina, Ruslana Soichuk. (2020). Innovations in arts and cultural education: Entrepreneurial aspect. *Journal of Entrepreneurship Education (JEE)*. (USA). 23(1). <https://www.abacademies.org/articles/Innovations-in-arts-and-cultural-education-1528-2651-23-1-518.pdf>

Citation: Wang Yinan (2024). PEDAGOGICAL CONDITIONS OF FORMATION OF STYLE OF PEDAGOGICAL COMMUNICATION OF FUTURE MUSIC TEACHERS IN THE PROCESS WORKING WITH THE CHOIR. Frankfurt. TK Meganom LLC. Paradigm of knowledge. 2(60). doi: 10.26886/2520-7474.2(60)2024.3

Copyright Wang Yinan ©. 2024. This is an openaccess article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (CC BY). The use, distribution or reproduction in other forums is permitted, provided the original author(s) or licensor are credited and that the original publication in this journal is cited, in accordance with accepted academic practice. No use, distribution or reproduction is permitted which does not comply with these terms.